

Oraindik desagertuak

Iñaki Egañak idatzi berri duen *Objetos perdidos. Desapariciones forzadas en el contexto vasco (1956-2010)* (Objektu galduak. Indarrezko desagertuak euskal testuinguruan, 1956-2010) liburuan oinarrituta dago erreportaje hau. Makina bat aldiz hitz egin da ETaren hilketa edo bahiketez, talde parapolizialen edo segurtasun indarren hilketa eta torturez, baina askoz gutxiago desagertuez, eta liburu honek ale bat gehitu dio gai arantzatsu horren errelatoari. Aukera on bat bortxazko desagertuen auziak azaleratzeko.

 XABIER LETONA BITERI

Euskal gatazkaren bueltan indarrezko desagertuak gainean ikuspegi orokor bat eduki nahi duenarentzat informazioz jantzia dator Iñaki Egañaren argitalpena. Hala ere, liburuari heldu eta berehala egin du jauzi lehen kontraesanak orrien artean: euskal gatazkari lotuta batek oroimenean dituen desagertuak eta liburuan sakontasun maila batekin aztertzen diren 24 desagertuak artean jauzi oso handia dago. Horrez gain, munduan barrena izandako beste bederatzi euskal herritarren desagertuak ere idatzi du. Eta liburuari idatzi ondoren ere, beste hiru kasuren berri eman diote.

Kasu batzuk ezagunak dira, beste batzuk ez, baina gehienetan dira berrikuntzak, gutxienez ikerketen oso gainean ez dagoenarentzat; eta mundu bat eskaintzen dio halakoez ezer gutxi dakienari.

Pertur 1976an desagerrarazi zuten eta mobilizazio ugari egin ziren Euskal Herri osoan; argazkia Donostiako bat.

Baina zergatik orain? “Gerra Zibileko desagertuak ikertzen aritu naiz azken 20 urteetan, beraz urratsa naturala iruditu zait, badut adin bat eta desagertuei buruzko datu asko nituen. Zertarako gorde? Dakidana hobeto dago liburu batean. Horregatik da hainbat auziren nahasketa”.

Zehatzago esanda, hiru multzo handi bereizten dira liburuan. Lehen multzo batean hamaika desagertu daude: Jesús Galindez, Pedro Baigorri, José Humberto, Jorge Juan García, Fernando Quiroga, Annie Intxauspe eta Patrick Ly, Eduardo Moreno *Pertur*, Tomás Hernández, José Miguel Etxeberria *Naparra* eta Jean-Louis Larre *Popo*.

Bigarren multzoan hamabi herritarren kasuak azaltzen dira, uneren batean desagertuta egon ziren, ustez norbaitek desagerraraziak, baina denborarekin gorpuk agertu ziren, batzuk hiruzpalau egunera, hilabetera, urtebetera... edo hamabi urtera –Joxi Zabala eta Joxean Lasa moduan–: Jesús María González Tuitero eta José Luis Martínez, Bernardo Bidaoia, Joxean Lasa eta Joxi Zabala, Mikel Zabala, Joserra Asua, José Luis Salegi Txipi, José Luis Geresta Ttoto, Josu Zabala, José María Eizagirre Tapi eta Jon Anza.

Aurreko bi multzoak ez dira horrela bereizten liburuan eta lerro hauen ira-

kurleari desagerketen berri zehatzago emateko erreportajearen egileak bereizitakoak dira. Hirugarren multzoa liburuen egileak proposatutakoa da, *Beste desagertuen batzuk* kapituluak, euskal lurretan edo munduan gertatutako euskal herritarren indarrezko desagertuenak direlakoan. Oso izaera desberdineko bederatzi kasu dira: Borja Lazaro, Sabin Llona, Miguel Angel Martínez, Hodei Egiluz, Fidel Equiza, José Ramón Canal, Valentín Parrás, Antonio Varona eta Ignacio Zurbano.

Eta bada azken kasu bat ere, euskal gatazkaren historian oso ezaguna, ETAn izandako satorrik ezagunena izan dela-

Agian desagerketa kasurik ezezagunenak Annie Intxauspe eta Patrick Ly-rena dira, Donibane Lohizunen ikusi zituzten azkenekoz, 1976an, Pertur desagertu baino hilabete batzuk lehenago

ko: Mikel Lejarza *El Lobo*. “Hau ere bai?”, pentsa dezake harriduraz haren historia apur bat ezagutzen duen edonork. Egañak dioskunez, berak ere sartzeko zalantzak izan zituen, eta azkenean sartu du badelako pentsatzen duenik *El Lobo* 70eko hamarkadan atxilotu zutenean, torturatu, Poliziarekin kolaboratzaera behartu eta desagerrarazi zutela. Egañak liburuan auzalten duenez, hori da hain zuzen gerra zikina eta tortura ikertzen duen Xabier Makazagaren hipotesia. Bere ustez, ordea, eta oro har hori da uste zabalduena, *El Lobo* bizirik legoke eta 70 bat urte izango lituzke. El-karrizketan dioskunez, bizi den tokiaren lekukorik ere badu.

Liburuan agertzen ez diren hiru kasu berriei buruz honakoa azaldu digu Egañak: bat Andrés Lanz Andueza da, Lakuntzakoa. Apaiza zen, Guatemalalara joan zen eta 1980an hango gerrillan ekin zion. 1982an atxilotu, torturatu eta, garai hartan Hego Amerikan oso ohikoa zen moduan, Karibe itsasora bota zuten hegazkin batetik. Beste bi desagertuen izenak ez dizkigu eman, oraindik ikertzen ari delako, baina Egañak aurreratu digunez, 80ko hamarkadan desagertu ziren, Guardia Zibila mugan edo handik gertu ETaren aurkako operazio bat egingen ari zela.

Eduardo Moreno *Pertur*

Desagertua: Hendaia. 1976ko uztailak 23.
ETApn-ko buruzagia.

Annie Intxauspe eta Patrick Ly

Desagertua: Donibane Lohizune.
1976ko ekaina.

DESAGERPENEN ERRUDUNAK

Hamaika desagertuetatik bederatzik kasu euskal gatazkaren testuinguruan kokatzen dira, baina ez dago argi norik desagerrarazi zituen. Kasu gehienetan uste da Espainiako Estatuaren estoldak dardela atzean, baina horietako batzuetan ETaren edo bere ingurunearen itzala ere ageri da, eta aurrerago azaltzen den hiru galiziarren auzian itzala baino gehiago.

Naparra, Pertur eta Popo Larre dira kasurik ezagunenak. Lehen bietan hipotesi nagusia Espainiako Gobernuaren gerra zikinarena da, baina gaur egun ere oraindik askok sinesten du ETak desagerrarazi zituela. Egañak sinesgarritasun handiagoa ematen dio gerra zikinari, eta argi azaltzen du zergatik. Naparra-ren kasuan, uste berekoa da Naparra kasu irekia liburuan auzia ikertu duen Jon Alonso idazlea. Ikerketari dagokionez, Arnau de la Nuez, ustez Espainiako agente sekretu ohiaren haritik tiraka, 2017an miaketa batzuk egin ziren Landetako Mont-de-Marsanen, baina ez zuten emaitzarik izan. Han bertan dagoen beste eremu bat arakatzea eskatu zuen ondoren familiak, eta Auzitegi Nazionalak bideratu zion eskaera Frantziako Justiziari, baina honek ez du oraindik miaketa berririk agindu.

Antzera *Pertur*-enean ere, badira bi hipotesi nagusi, estatuarena –italiar neofaxistak exekutore– eta ETarena. Egañak gerra zikinari ematen dio sinesgarritasun handiagoa. Agian hori da zabalduena euskal gizartean, baina *Naparra*-ren kasuan baino zalantza handiagoarekin. Euskal gatazka sakon aztertu duen Emilio Lopez Adan *Beltza* ikerla-

2017an Mont-de-Marsanetik 25 bat kilometro, Brocas eta Labrit artean egin ziren miaketetan, ezkerretik eskuinera, Iñaki Egaña, Eneko Etxeberria eta Paco Etxeberria.

JAGOBA MANTEROLA / FOKU

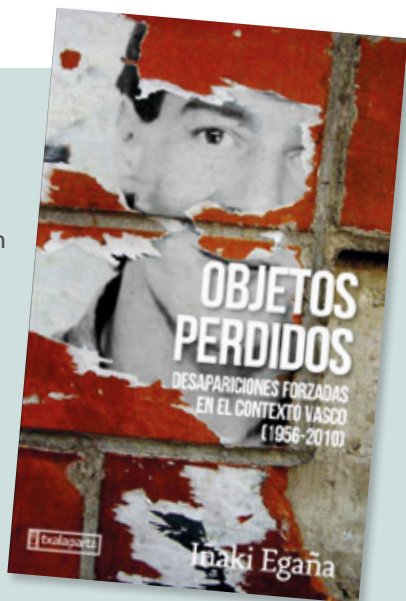
riak ere zabalik uzten ditu kasuak, baina *Borroka armatua Euskadin. 1967-2011* liburuan argi ikusten da ETaren hipotesiari ere sinesgarritasun handia ematen diola: “Gaurko ikerle batzuek *Naparra* bilakatu dute Estatu terrorismoaren lagin garbia (*Pertur* eta *Popo* Larre bezala) eta, salbuespenak salbuespen, erakunde armatu desberdinen arteko arazoak ez dira gehiago aipatzen. Bada horretan hautu politiko-estrategiko bat, Ezker Abertzalearen bilakaerari lotua”. Kasuotan, historiografia abertzaleari ere kritika luzatzen dio: “Historiografia abertzalea tronpatzen da (eta jendea

tronpatzen du) Berezien [ETA pm-ko adarra] hipotesia bakarrik Estatuaren zerbitzuko ustelek edo ergelek mantentzen dutela erraten duelarik”.

Urteetan esperantza piztu eta itzaltzen da hainbatetan, *Pertur*-en kasuan 2019. urtean izan zen argi une horietako bat, eta Egañak-eta pentsatu zuten Kataluniako masia batean agertutako gorpua *Pertur*-ena zela: “Ziur ginen, eta duela 30 urte aurkikuntza horrekin topo egin izan bagenu, eta genituen datuak izanda, publiko egingo genuen”. Baina ez, DNA probak egin eta frogatu zuten ez zela *Pertur*.

2021eko azaroan argitaratu zen liburu honetan oinarritu dugu erreportajea.

Jean Louis Larre, *Popo*

Desagerpena: Leon, Landak (Akitania).
1983 abuztuak 7.
Iparretarrak-eko kidea.

Celes Alvarez eta Eneko Etxebarria, *Naparra*-ren ama eta anaia, Ziburun, desagertuaren autoaren bolantarekin.

POPO LARRE ETA CARBON BLANC-eko GAZTEA

Larrek militatu zuen Iparretarrak (IK) erakundeak beti defenditu du Frantziako Estatuko segurtasun indarrek desagerrarazi zutela, 1983ko abuztuaren 7an, erakundeko lau kideekin Landetako Léon-eko kanpinean izandako tiroketaren ondoren. *Popo*, Gabi Mouesca, Filipe Bidart eta Ttotte Etxebeste omen ziren lau militanteak. Urte luzez ikerketa kateatuta egon da beste auzi batekin, sasoi hartan Carbon Blanc herrian desagertutako 15 urteko Pascal Dumont gaztearekin. Gaztearen familiari itsasoak itzulitako gorpu bat eraman zion Gendarmeriak, baina hark ez du inoiz ezagutu bere seme gisa. Herriko hilerrian lurperatu zuten.

IK-k pentsatu zuen itzulitako gorpu *Popo*-rena izan zitekeela, eta 1983an, erakundeko kideek gorpuari orkatileko hezur zati bat kendu zioten DNA probak egiteko. Gorabehera asko eta konplexuak izan dira analisi hauekin, denboran ere biziki luzatu dira, eta ondorioztatu izan da Carbon Blanc-eko hilerriko gorpu hura ez dela *Popo*-rena. Hala ere, oraindik proba gehiago egin beharko lirake eta une honetan, auzia urte luzez kateatuta egon ondoren, bada horretarako aukerarik, Egañaren arabera. Halakoetan ohikoa den maneran, auziaren hariak biziki nahastu ziren, eta Gendarmeriak esan zuen bere kideek hil zutela.

Ofizialki Galíndez desagertuta dago, baina Egañak liburuan aipatzen duenez, berak ikertutakoaren arabera, haren gorpua XX. mendeko 50eko hamarkadaren amaieran agertu zen, Raul Fontana epaileak irekitako diligentzien ondoren

Egañak dioenez, Bidart eta Mouesca izan dira ikerketaren akuilu handienak azken urteetan eta orain ikusi beharko da ea zein haritik tira litekeen.

ANNIE INTXAUSPE ETA PATRICK LY

Agian desagertutako kasurik ezezagunena Annie Intxauspe eta Patrick Ly-rena dira, Donibane Lohizunen ikusi zituzten azkenekoz, 1976an, *Pertur* desagertu baino hilabete batzuk lehenago, Behobiara zihoazela esanda. Xabier Soubeletek –laguna zuen Intxauspe– idatzitako *Oroitziarriak. Baztango lapurtar baten leihotik* (Maiatz, 2006) liburuan aipatu zen afera, baina desagertutako kasuek ez

Jose Miguel Etxebarria Naparra

Desagertutakoa: Ziburun.

1980ko ekainak 11.

Komando Autonomoetako kidea.

zuten oihartzun zabalik izan. Annie Intxauspe zuberotarra oso ezaguna zen errefuxiatuen ingurunean, eta Espainiako segurtasun indarrek ere atxilotu zuten birritan, Hegoaldean ari zelaririk. Egañak dio garaiko errefuxiatu askorekin hitz egin duela Intxausperen gainean: “Denetarik entzuten da hari buruz, gorroto eta amodio istorioak”. Egañaren kontakizunean Intxauspe ei litzateke klabea desagertutakoa, eta Ly argazkilaria azken garaietako laguna ei zen.

Askok laburtuz, honakoak dira desagertutakoaren hipotesiak: bat, Poliziak lortu zuen Intxauspe kontrolatzea eta salatari bihurtu zuen, ETak edo errefuxiatuaren batzuek beren kabuz hil zuten. Beste hipotesia: Poliziarekin aritu ondoren, errefuxiatuei informazioa pasatzen zien, joko bikoitz horren ondorioz Batallón Vasco Españolak bahitu eta desagerrarazi zuen. Lopez Adanek ere labur aipatzen ditu lerro batzuk gorago aipatu liburuan. Datuen faltan zabalik uzten du kasua, gehituz ezin dela baztertu ETak edo euskal talde armaturen batek egin izana “etsaiak baztertzeko”: “Hau ere gelditu da argitzeke eta inork ez du ikeritu, hain segur oso deserosoa delako (...) Annie, errefuxiatuei hurbila, militantziazatik baztertu zen; haren lagunak, argazkilaria, nonbait salatari fama bildu zuen. Biek nahikoa bizi marjinala zeramaten. Handik, makaltasunak, hipotesiak eta isiltasuna”.

**Jose Humberto
Jorge Juan García
Fernando Quiroga**

Desagerpena: Donibane Lohizune.
1973ko martxoak 24.
Irunen bizi ziren langile galziarrak.

IRUNGO HIRU LANGILEEN KASUA

José Humberto Fouz, Jorge Juan García eta Fernando Quiroga, Irunen bizi ziren jatorri galziarreko herritarrak hirurak. 1973ko martxoan desagertu ei ziren Donibane Lohizunen. Kasu honi buruz asko idatzi izan da, baina oro har, ez da batere hedatu. Egañak Irungo aduana-tako langile gisa aurkezten ditu hiru gazteak. Lopez Adanek dio Quiroga aduana agentzia bateko langilea zela, Eskobedo garraio enpresa batean ari zela, eta García langabetua zela.

Kasu honetan ere bi hipotesi nagusi dira, eta bietan errudunak dira ETA edo euskal errefuxiatuen ingurunea. Batean, ETak edo haren bueltakoek nahastu zituzten poliziekin, hil eta desagerrarazi. Bestean, egiazki poliziak ziren, erakunde armatuak deskubritu egin zuen, eta hil eta desagerrarazi zituen. Saez de Santamaría Guardia Zibileko jenerala zenak, esaterako, publikoki aitortu zuen Espainiako Poliziaren zelatarriak zirela. Frantzian 1975ean itxi zen guztiz kasua, eta oro har, giza eskubideen urraketak ikertu dituztenek, besteak beste Eusko Jaurlaritzarako lanean aritu den EHUKo lan taldea, kasua oso gutxi ikertu dela salatu dute. Egañaren esanetan,

José Humberto Fouz, Jorge Juan García eta Fernando Quiroga, Irunen bizi ziren jatorri galziarreko herritarrak hirurak. 1973ko martxoan desagertu ei ziren Donibane Lohizunen

bere ustez errefuxiatu talderen batek desagerrarazi zituen, baina ez zehatz-mehatz ETak aginduta.

Lopez Adanen ustez, "garaiko ingurunean sinesgarri izan daiteke hiru pertsonen susmoa hartuta, militante talde bat bere kabuz aritzea, beroan bero bat hil eta denen estaltzeko gero beste biak akabatzea". Eta kasuari buruzko kon-

klusio gisa honakoa: "Erreibindikatu gabe eta froga materialik gabeko gertakaria da. Balizko biktimak errepresioan inplikatu gabeak ziren. Militanteen alde-tik, izatekotan autodefentsarako ekintza oker bat izan zen, oso gaizki erama-na, eta geroko komunikazioa oso gaizki kudeatua". Bere ustez familiek merezi dute egia jakitea, baina "oro har, Erakundeak hautatu du bere ekintzaileei babesa ematea, biktima inozenteen edo ekintza gehiegizkoen familiei ekar zekiekeen minaren gainetik".

Kasu honen gisakoa izan daiteke Jesús María González eta José Luis Martínez Polizia inspektoreena, Hendaian desagertuak 1976ko apirilean. Hipotesi nagusia da ETako adarren bategen hil zituela eta desagerrarazi. 1977ko apirilean gazte talde batek topatu zituen gorpuak Angeluko hondartzako bunker baten azpian ehortzita. Inork ez ditu hilketak bere gain hartu.

PEDRO BAIGORRI SUKALDARIA

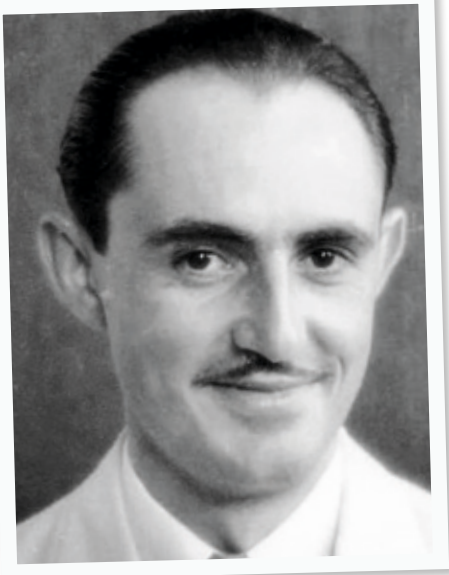
Pedro Baigorri Kolonbian desagertu zen 1972ko urriaren 6an, Kolonbiako gerrillarekin borrokan ari zela. Haren ibilbidea gehiago ezagutu da azken urteetan, bereziki *Baigorri. Un vasco en la guerrilla colombiana* (Baigorri. Euskal herritar bat Kolonbiako gerrillan. Txalaparta, 2017) argitaratu denetik. Zabalduan (Nafarroa) jaio zen Baigorri 1939an. Sukaldaritza munduan hasi zen lanean gaztetatik, besteak beste Iruñeko Yoldi eta Donostiako María Cristina hoteletan. Parisera egin zuen jauzi ondoren, Galesko Printzea hotelera.

Fidel Castrok Kubako jatetxeen sarea egituratu nahi zuela eta, norbaiten bila ari zen eta Baigorrienganaino iritsi ziren haren ordezkariak. Kubara jo zuen ondoren, eta sarri Castrotarren sukaldari moduan ere jardun ei zuen. Eta handik Kolonbiara, gerrillarekin

Pedro Baigorri

Desagerpena: Colombia, Cesar departamentua.
1972ko urriak 6.
Gerrillan borrokan ari zela desagertua.

Jesús Galíndez

Desagerpena: Dominikar Errepublika.
1956ko martxoak 12.
Eusko Jaurlaritzako ordezkaria AEBetan.
FBIko agentea.

borrokatzera. Kolonbian 83.000 indarrezko desagertu daude eta bake akordioen ondorioz asko azkartu da haien bilaketa. 2021eko irailean ustezko bere gorpua topatu zuten, Cesar Departamentuko hilerri batean. Orain DNA frogak egin behar zaizkio, Paco Etxeberria auzi medikuak badu familiari ateratako lagin bat, eta prozedurak bere bidea egin dezan itxaron behar da.

GALÍNDEZ, ESPIOI JELTZALEA

Jesús Galindezen kasua oso ezaguna da, eta lotua dago 36ko Gerrari eta Gerra Hotzaren garaia. Egañak, aurretik hemen aipatutako kasuetan legez, haren desagerpenaren berri zehatza ematen digu liburuan, espioien film batean murgilaraziz. Madrilen jaio zen, baina Amurrión hazi zen bertakoa zen ama hil ondoren. 1946an New Yorkera jo zuen eta erbesteko Eusko Jaurlaritzaren ordezkaria izan zen bertan, beste gauza askoren artean, adibidez abokatu edo idazle. Zereginen artean, aldiz, espioi gisa nabarmendu zen eta bereziki FBIrentzat jardun zuen, baina baita CIArentzat ere. Columbiako Unibertsitatean ere ikasi zuen, doktore te-

sia Dominikar Errepublikari buruz egin zuen eta Leonidas Trujillo diktadoreari oso kritika gogorra egin zion.

Trujillok aginduta, 1956ko martxoaren 12an New Yorken bahitu zuten, errepublikara eraman, torturatu, hil eta desagerrarazi. Egañak aipatzen du 2007an bildu zela Ibarretxe lehendakariarekin eta Iñaki Anasagastirekin gaiaz hitz egiteko, oso ongi hartu zutela eta ikerketarekin jarraitzea animatu ere bai. EAJren barruan, azaldu zioten, Joseba Agirretxea diputatua arduratzen zen gaiaz, eta harengana bideratu zuten. Agirretxerekin bildu zen, baina "nik eman nion informazioa 'galdu' zuen eta gero lotsagabe saihestu ninduen". Ez zuen ikusi ikertzeko interesik EAJn.

Ofizialki Galíndez desagertuta dago, baina Egañak liburuan aipatzen duenez, berak ikertutakoaren arabera, haren gorpua XX. mendeko 50eko hamarkadaren amaieran agertu zen, Raul Fontana epaileak irekitako diligentzien ondoren. Ikerketarekin aurrera jarraitzeko zantzuak ikusten zituen Egañak, baina era berean, "EAJren sostengurik gabe, ez zuela merezi" iruditu zitzaion eta ikerketa alboratu zuen.

Martxokoa, kalean!

EUSKARA IKASLEA ZARA? IRAKASLEA?

- EUSKARAZ IRAKURTZEKO OHITURARIK EZ DUTENENTZAT
- BALIAGARRIA EUSKARA IRAKASLEENTZAT
- 10 ZENBAKI URTEAN

Egin harpidetza aizu.eus atarian. Harpidetza digitala, paperezkoa edo digitala+paperezkoa.

Egaña Donostian 36ko Gerrako desagertuei egindako monumentuan. Berak parte hartu zuen 400 desagerturi buruz egindako ikerketan.

DANI BLANCO

HERNÁNDEZ, ILUNTASUNA NAGUSI

Tomás Hernández 1911n jaio zen Zaragozan eta umetan joan zen bizitzera familiarekinartzelona. Gerran Durruti zutabe anarkistarekin jardun zuen, eta gerra ostean Parisen errefuxiatu zen. Han ezkondu zen gerratik ihesi iritsitako Ines Martínez irundarrarekin. Emaztearen familiatik gertu egoteko, bikoteak udaro igarotzen zituen oporrak Hendaian. 1979ko maiatzaren 15eko arratsaldean hiru pertsonak bahitu egin zuten. Baratzean lanean ari zen auzoak ikusi zuen guztia.

Hortik aurrera dena nahasia izan da. Hendaiaiko Gendarmeriaren iturriak aipatuz, *El Diario Vasco*-k Hernández gaizkile ezaguna zela argitaratu zuen. “Gezur boribila zen, baina Donostiako egunkariak ez zuen informazioa zuzendu”, azpimarratu du Egañak. Hipotesi nagusietakoa da Hernández ustekabeko gertaka-

ri itsusi bateko lekuko izan zela, eta horregatik bahitu zutela. Litekeena da Peru Larrañaga errefuxiatuaren hilketatik ikusi izana eta horregatik desagerrarazi zutela. Familiak inoiz ez du onartu hipotesia, eta bere aburuz, desagertzea lotua dago 40 urte lehenagoartzelona gerra kontuekin, “burgese katalan baten mendekua litzateke”. Badira, halaber, uste dutenak GALen akats bat izan zela, norbaitekin nahasi zutela, Segundo Mareyrek gertatu zen bezala. Oso kasu korapilatsua da erreportajeko lerro hauetan dena azaltzeko, baina Egañaren liburuan zehatz aipatzen dira hipotesi guztiak, haien indargune eta ahulguneekin.

Ikusten denez, argi gutxi eta hipotesi ugari kasu gehienetan. Ikerlari eta senide askok uste du Espainiako Gobernuak sekretupean dituen dokumentuak desklassifikatzean egon daitekeela kasuok argitzeko klabea. Egaña ezkorragoa da, bere ustez,

Tomás Hernández

1979ko maiatzak 15
Desagertzea: Hendaia
36ko Gerrako errefuxiatua Parisen

“Trantsizioan gertatu zen bezala”, artxiboetan egin beharreko garbiketa egina dagoelako. Konfiantza gehiago du lekukotasunetan, “baldin badaude, lekukoak orain agertu behar dira, bestela hilko dira”.

Bila eta bila jarraitzea, hori da desgertuen senideen patua, eta horretan ari dira makina bat familia oraindik. Ondorioz, noizean behin, gaiak hartzen du presentzia gizartean. Agian *Naparraren* familia da bilaketa horretan tematienetakoa, berriki *Bolante baten historia* filmean ikusi dugun bezala. Baina denbora ez da alferrik pasatzen, eta gehienetan bere lana egiten du, auziak ahanzturan edo lozorroan utziz, senideak ahitu egiten dira bilaketan edo, beste barik, hiltzen dira. Justiziarren ikuspegitik, aldiz, bortxazko desagertuen kasuak ez dira inoiz preskribatzen eta egileen erantzukizun penalek ez dute iraungitze datarik. Eta dudarik ez, justizia garrantzitsua da familientzat, baina edozeren gainetik, ikerketaren amaiera argia nahi dute, eta batez ere gorpua, edo harekin zer gertatu den jakitea, urte amaigabeen ondoren behin betiko dolua egin eta bakean bizitzen segitzeko. ●

JOKEMAI (WIKIPEDIA), CC BY-SA

ELKARREKIN INDARTSUAGOAK IZAN GINEN GARA IZANGO GARA

#sarekosororitatea

EMAKUMEEN
Nazioarteko Eguna

araba álava
foru eskandak diputación foral

Laia